

Avrupa'da başarı ve aydınlarımız

Bizim "millet" kavramını tanımlarken başvurduğumuz bir klişe vardır; "Sevinçte, tasada ortaklık" diye başlar. Son zamanlarda tasalanacak çok şey buluyoruz ama çoğunluğu sevindiren hatta kıvandıran çok az vesile oluyor. İşte, Nuri Bilge Ceylan'ın yeni filmi 'Kış Uykusu'nun, 67. Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye Ödülü'nü

kazanması tam da bu ihtiyacı karşıladı.

Hem bizdeni hem de dünya beğenmişti. Demek ki Ceylan uluslararası ölçülerde bir yapıt ortaya koymuştu. Sevinirken dikkat ettim ne Avrupa'nın bizi kültürel açıdan dışladığından söz ediliyordu ne de bize yabancıların ön

yargısından. Demek ki gerçekten kaliteli bir eser ortaya konunca tüm dünya beğeniyor ve alkışlıyor.

Peki, bu peşin hükümlerin sebebi ne? Acaba bilimsel ve sanatsal üretimimizin azlığı Ceylan'ın 3 saat 16 dakikalık filminde anlatmaya çalıştığı "aydın sorunu"nda mı yatıyor?

Bu kendisine sorulmuş şöyle yanıtlamış: "Türk aydını dediğimiz şeyin tümüyle genellenebilecek homojen bir yapısı olduğunu söyleyemem. Ama yakın çevremde sık rastladığım ve filme de bir şekilde girmeyi başarmış özelliklerden bazıları şunlar: - Başkaları hakkında epey gelişmiş sezgileri ve bilgileri olmasına rağmen, kendilerini tanımak konusunda şaşırı derecede kara cahil oluşları, bıçak kemiğe dayandığında kendini kandırma yeteneklerinin son derece gelişmiş ve kıvrak olduğu, yaptıkları hemen her şeyi birtakım erdemlerle süsleme eğilimleri... Vicdan, ahlak gibi temel kavramları çok fazla kullanmaları ve bunu sürekli kendilerini temize çıkarmak için yapmaları. Kendini korumak için harcanan enerjinin yarısı, kendini tanımak ve gerektiğinde gerçekle yüzleşmek için harcarsa aslında çok daha büyük yüklerden kurtulacaklar.."

Ne dersiniz, Nobel Ödülü alan ilk Türk olan Orhan Pamuk'a yaptığımızı mı yoralım? Ne yapmıştı Pamuk? "Bu topraklarda Ermeniler'le Kürtler'in kanı var" mealinde bir şeyler söylemişti. Adamı yargılamaya hatta canına kastetmeye kalkıştık. Şimdi dışarıda yaşıyor.

Nuri Bilge Ceylan'a sözlerinin bedeli ödetilir mi bilmem ama filmlerinin ülkemizde Recep İvedik'in yaptığı gişeye yaklaşmadığı düşünülürse toplumca sanata nasıl baktığımız anlaşılabilir. Onun tebrik ettiğimiz tarafı, filmde sergilediği sanatsal düzey değil; Avrupa'da beğenilip takdir edilmesi. İşte buna çok ihtiyacımız var. Birbirimizle kavga edip çelme takarken, yabancılar bizi beğensinler istiyoruz.

İyi de beyin sermayemiz olan bilgilerimizi ve yaratıcılığımızın simgesi olan sanatçılarımızı çoğaltıp teşvik etmeden bunu nasıl yapacağız? Onlar sayesinde "çağdaş uygarlıkta" nasıl bütünleşeceğiz?

Bu soruya yanıt aydının tanımıyla başlamalı. Bakalım bu nitelikteki kişiler, halk ve yönetim olarak makbul gördüğümüz kişiler mi?

Aydın tanımı

"Aydın, herkesin baktığı yere değil, bakılan yerin arkasına da bakandır. (Şinasi Akay.)

Aydın, kendi kendini aşabilen, sürekli gelişebilen, yaratıcı/yapıcı yeteneklerini iyiyi, doğruyu bulmak için seferber eden, hemcinslerinin maruz kaldığı haksızlıklara, zorbalıklara ve eşitsizliğe karşı çıkmayı bir onur meselesi olarak gören ve bunun bedelini ödemeye hazır kişidir.

Bu anlamda "aydın" sözcüğü, okumuşluğun, kültürlülüğün, çağdaşlığın ötesinde insan varlığının özgünlüğü ve yüceliği ile ilişkilidir. İnsan aklını ve iradesini özgür kılabilmek, doğruya otoriteler ve dogmaların öncülüğüyle değil, kendi çabasıyla ulaşabilme ile ilintilidir.

Aydın, insanlar arasında ayırım yapmaz. Onları ortak zeminlerde buluşturmaya çalışır. Aydın gücü onun bilgisinde, bilgi üretme kapasitesinde, sanatsal yaratıcılığında ve toplu yararı gözetilen ahlak anlayışındadır.

Belki bizim sorunumuz bu tip aydınlarımızın azlığı ve yalnızlığıdır.